

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

הארץ שובתת לשם ה'

"כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה" (כה ב)
"שבת לה" - לשם ה', כמו שנאמר בשבת בראשית (ר"י).

פרש רבי נתן גשטטר:

בדבריו פנו רש"י לישב תמיהה העולה מלשון הפסוק: "ושבתה הארץ שבת לה" - וכי לארץ יש דעת שתשבת "שבת לה" - לשם ה'? ועל פן הסביר: "לשם ה', כמו שנאמר בשבת בראשית". שהנה האבודרהם (שחרית של שבת) באר את גסח התפלה: "יום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת" - אחר ששתי ימי בראשית השבת עצמה שבתה ושוררה: "מזמור שיר ליום השבת", ודוד ברוח קדשו שבח את שירתה בספר התהלים. אמר מעתה, כפי שלשבת הקדושה היה דעת לשבת לבוראה, כך לאדמת הארץ הקדושה יש דעת לשבת לשם ה'.

ההציל מהתפלה את שנתו להציל

"והיו לה ימי שבע שבתת השנים תשע וארבעים שנה" (כה ח)

"מגיד לה שאף על פי שלא עשית שמיות, עשה יובל לסוף מ"ט שנה" (רש"י ע"פ תורת כהנים כה יז).

דרש ה'חפץ חיים:

לעתים עומד אדם בתפלה ושפתיו מרחשות כמאלהן בשעה שמחו משוטט בעולמות אחרים... עד שלפתע הוא ננער ונחרד לגלות כי את רב התפלה אמר ללא פגנה כלל. אף טבעי הוא כי יתאש ויאמר ללב: הלא בין כף ובין כף את רב התפלה אמרתי בלא פגנה, ומה תועלת תצא לי אם אכון מכאן ואילך?! עליו לדעת כי אין זו אלא עצת ה'יצר, ואף פתי יגיש מרצונו את פרוטותיו האחרונות למי שגזל ממנו את צדור כספו. אדרבה, יתאמץ להתפלל את שארית התפלה בכונה, ולו תהא זו אף ברכה אחת - יחטף אותה מידי היצר ויכונן בה.

כדרכו בקדש תבל ה'חפץ חיים' את דבריו במשל נפלא:

אשה אחת עמדה ומכרה פרות בשוק, ולפתע הגיח מאי שם אדם נבל והחל חוטף פרות מסלה. בוכיה וחסרת אונים עמדה האשה וצפתה בעינים

וצוית את ברכתך - אמן!

"וצוית את ברכתך לך" (כה כא)

כתב רבי יעקב חיים בנו יחידו וממלא מקומו של ה'בן איש חי':

המלה 'לך' [עם הכולל] היא בגימטריה 'אמן'. נתן אפוא לדרש את הפסוק כך: "וצוית: את ברכתך לך" - הקדוש ברוך הוא מצוה אתכם שבכל עת שתשמעו ברכה תענו אחריה אמן. כפי שפסק הרמב"ם (ברכות א ג): "כל השומע אחד מיישראל מברך ברכה מפל הברכות כלו, אף על פי שלא שמע הברכה כלה מתחלתה ועד סופה, ואף על פי שאינו חיב באותה ברכה, חיב לענות אמן".

ציצים ופרחים'

קמות בפרות הנגזלים מתחת ידה, עד אשר איש פקח שצפה מרחוק במעשה צעק לעברה: "עד מתי תעמדי ותבכי מבלי לעשות מאומה, התמתיני עד שיגזל הבכור את כל פרותיך?! התעשתי וחטפתי מהפרות שבסלף ככל שתוכלי והפילטי עמם למקום מבטחים, כך לכל הפחות המעט יתור בד'ך!"

ה'חפץ חיים' בנתיבות התפלה' עמ' כט

ברכות השבת מכניעות את כל המיזיקים

"ורדפו מכס חמישה מאה ומאה מכס רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב" (כו ח)

דרש רבי יעקב רייטר בעל השבבות יעקב:

חכמים תקנו לברך מאה ברכות מדי יום, כדי שבאמצעותן יסורו מעלינו רבבת המיזיקים הנמצאים מימינו, ככתוב (תהלים צא ז): "פל מצדך אלף ורבבה מימינה אליה לא יגש". באשר יסורו מימינו רבבת המיזיקים תוכל השכינה לשרות עלינו. זאת משום שמקום השראת השכינה הוא לימין האדם, ככתוב (שם טו ח): "שיתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט". לכן רמז הפסוק שלפנינו: "ומאה מכס" - מאה הברכות שאתם מברכים בכל יום, "רבבה ירדפו" - ירדפו ויכניעו את רבבת המיזיקים הנמצאים בימינו.

הוסיף ודרש רבי אהרן וינטרוב כי בדרך זו נתן אף לפרש את דברי האזהר הקדוש (תרומה קלה ט) שיש נוהגים ואומרים לפני תפלת ערבית בליל שבת: "כד

עיל שבתא [בשעה שנוכנסת השבת]... וכל דינין מתעברין מנה [כל הדינים עוברים מפנה].
כאמור, מאה הברכות שאנו אומרים בכל יום מסלקות מעלינו רבבת מיזיקים. בימות החל נתן להגיע נזקל למאה ברכות, אולם בשבת חסרות שבע עשרה ברכות. על פן פסק השלחן ערוך (או"ח רפד ג) שנתן להשלימו באמצעות עניית אמן על ברכות העולים לתורה.

אם נחשב את ברכות העולים לתורה [שתי ברכות לכל אחד מאחד עשר העולים בשחרית ובמנחה] בתוספת חמש ברכות ההפטרנה תצטרף בדיני עשרים ושבע ברכות, ונמצא אפוא שבשבת מברכים מאה ועשר ברכות. מעתה, אם מאה ברכות מכריעות את עשרת אלפים המיזיקים שגרמו בפסוק: "ורבבה מימינה", הרי שעשר הברכות היתרות יכריעו אף את אלף המיזיקים הנוספים שגרמו בפסוק: "פל מצדך אלף". ולכן נאמר: "כד עיל שבתא... וכל דינין מתעברין מנה" - בימות החל נופלים רק רבבת המיזיקים שמימינו, אולם בשבת נופלים גם האלף שמשמאל.

'עיון יעקב' מנחות מג ב (וראה 'אור החיים' ויקרא כו יא); 'דברי אהרן' עקב

תפלות שאינן מתקבלות - לטובתנו

"ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם" (כו יא)

האמנם, אם ילכו ישראל בחקות התורה יזכו רק למעלת "לא תגעל נפשי אתכם", והלא בגנים אהובים הם לה' אלקיהם?

כך פרש זאת מהרא"ל צינץ:

אמרו חכמים (שמו"ד לא ה) שכשחנה שלמה הפלך את בית המקדש בקש: "רבונו העולם, אם יש אדם שיתפלל לפניך שתתן לו ממון, ואתה יודע שרע לו, אל תתן לו". מכך נובל להסיק שבפראתנו אדם המבקש דבר מה בתפלתו ובקשתו אינה נענית, אין זה אלא משום שידוע הקדוש ברוך הוא שאם יקבל את מבקשו תגרם לו מכה רעה.

זוהי אף פגנת הפסוק: "ונתתי משכני בתוכם" והתפלות שתתפללו לפני תתקבלנה. ואולם, אם תבקשו דברים שיגרמו לכם להרע את דרככם ולעבר על מצוות התורה, לא תקבלם, וזאת כדי ש: "לא תגעל נפשי אתכם".

מלא העמור'

ביום חמשי הבעל"ט, ב' בסיון, יחול יומא דהולוא של הרבי בעל המנחת אלעזר' ממונקאטש ז"ע. בספר 'דברי תורה' (מהדורה ט אות יח) כתב על מעלת עניית אמן כך:

עניית אמן אחר הברכה מעוררת ומקרבת את לב האדם לעבודת בוראו, יותר מאמירת הברכה. ולכן כונו חכמים באומרים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך". ענין זה אף נרמז בפסוק (שה"ש א ד): "משכני אחריה נרוצה" - שראשי תבואתי הם 'אמן'.

ברכות השחר בחברותא - לזכות לתפלה כהלכה.

פנינים 'גדל' (ד): העקר השלישי - אינו גוף

אדם, אכנה ולא ידעתי' לתארו, אף פאשר היא נעשית במטרה לזכרו (ר"י בכור שור שמות כז).

אין לנו השגה בקדשת הבורא

את המלים: "לא נערף אליו קדשתו" מבאר פרוש 'באר חיים' כן: כל נטעה לחשב שפני שבני ישראל מכנים קדושים ביחס לאמות העולם, על דרך זו אף הבורא נקרא קדוש ביחס אלינו. אין הדבר פו! הבורא הוא מקור הקדשה ואין לנו שום אפטריות להעריך את קדשתו. כפי להטמיע בנו הבנה זו אומר הפיוט: "לא נערף אליו [אל הגוף] קדשתו" אל המדדו את קדשת הבורא בהתאם לקדשת הגופים, שכן קדשת הבורא נפלאה היא מאתנו, אין לנו השגה בה ולא נתן להעריכה ביחס לכל משג קדשה המכר לנו.

לכך כנו חכמים בדרךשם (ב"ר ז א): "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו" (ויקרא יט ב), יכול כמוני? תלמוד לומר: 'כי קדוש אני ה' אלקיכם' - קדשתי למעלה מקדשתכם. כל תחשבו שקדשת הבורא היא מעין קדשתכם, רק שהיא במדרגה גבוהה יותר, אלא 'קדשתי למעלה מקדשתכם' ואין לכם כל השגה בה".

לכך כנו חכמים בדרךשם (ב"ר ז א): "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו" (ויקרא יט ב), יכול כמוני? תלמוד לומר: 'כי קדוש אני ה' אלקיכם' - קדשתי למעלה מקדשתכם. כל תחשבו שקדשת הבורא היא מעין קדשתכם, רק שהיא במדרגה גבוהה יותר, אלא 'קדשתי למעלה מקדשתכם' ואין לכם כל השגה בה".

העקרים שנגזרו בשם אדם הארה נפלאה בהקשר לשלש העקרים הראשונים, אמר רבי יהושע באב"ד רבה של טרנופול: אם נשים לב ונבח ששלש העקרים הראשונים הגונגים להבדל שבין הקדוש ברוך הוא לברואיו - מציאות ה', אחדות ה', דמותו, ראשי תבותיהם הם 'אד', 'ס', 'עבד' זו באה להדגיש לנו שאף על פי שנגבא האדם בצלם אלקים, אין שום מקום להשוות חלילה, בינו לבין בוראו.

שטעם זה אף תקנו לנו לשלש 'ב'קדשה' - 'קדוש קדוש קדוש' שכן 'קדוש' משמעו 'מבדל ומפרש' (רש"י ויקרא יט ב), ובשלוש תבות אלו מצהירים אנו כי הקדוש ברוך הוא מבדל מאתנו בשלושה עקרים מרובים: בהיותו בורא ומנהיג, בהיותו יחיד ובכך שאין לו דמות הגוף (ש"ת ספר יהושע בהקדמה).

אין לו דמות הגוף של אחד מהנבראים בשמיים, ואף לא דמות של ואינו גוף - נברא רוחני, לא נערף נערף ונבחס אליו - אל הקדשה המקבילת במשגי הגוף, את קדשתו של הקדוש ברוך הוא, שהוא מקור הקדשה ואין לנו השגה בה.

מקורו של עקר זה על עקר אמונה זה נצטיינו בתורה בפסוק (דברים ט טו): "ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' אלקיכם בחרב מתוך האש". משה רבנו מזהיר את בני ישראל לאחר ששמעו את קול ה' מדבר אליהם מהר סיני, לבל יטעו לחשב שישנו גוף שמוננו יצא הקול, שכן הקדוש ברוך הוא אינו גוף ואין לו דמות הגוף (רמב"ם שם; רמב"ד דברים ט טו).

מטום כן בציור (שמות כ ד): "לא תעשה לך פסל וכל תמונה" לא נכלל רק האסור לעשות פסל לעבודה זרה, אלא גם נאסרה עשיית כל פסל, גם אזה הבא להיות סמל וזכרון לבורא עצמו. לקדוש ברוך הוא אין גוף ולא דמות הגוף, ולכן אין לעשות דמות גשמית כפי

כלבים שהשיבו בתשובה

עולם התשובה זכה לתנופה עצומה בעשרות השנים האחרונות. אלפים ורבבות מעמך ישראל, בניו למשפחות תועות, זכו להגאל ממאסר היצר ולשוב לדרך ישראל סבא לאחר שנות נתוק ארכות. עולם זה הוא עולם אפוף תעלומות. המתבונן באלפי המשפחות שהוקמו על אדני התשובה, וכיום הן כבר מבשרה של היהדות החדשה, לא יוכל להבין נבקל את תחלת הספור; הכיצד נוטש אדם ביום בהי עולם נוצר ומשחרר מכל רסן, ומשעבד עצמו מרצונו תחת על התורה והמצוות, לעתים אף מתוך הספקמה לחיי דחק בעולמה של תורה?!

כל ספור של חזרה בתשובה כרוך בהשגחה פרטית מיוחדת. פעמים רבות תחלתו במפגש אקראי ומפתיע שהוביל להתעניינות ולחפוש דרך, כמו בספור הנפלא שלפנינו, שנסמע מכלי ראשון מפי בעל המעשה:

"גדלתי בבית מתנחם משמירת תורה ומצוות", פתח האיש וספר, "בורא וצאתי חיי, יצא לי לא פעם לעבד בקרבת שומרי תורה ומצוות. מעולם לא התעניינתי יתר על המדה בארחות חיים, אולם דבר אחד תמיד תפס את תשומת לבי וגרם לי להתפעלות יתרה: נפעמתי תמיד להתבונן באותם יהודים, שבטרים הנכסו דבר מאכל או משקה לפיהם, היו עוצרים ומבכרים, ורק לאחר מכן משיביעים את רעבונם. עבדתי זאת הרבה לי להעריך את אותם אנשים עד מאד. כשעלעלתי בכל פעם שגלתי דבר מאכל כדי להשביע את רעבוני, מחשבתי היחידה הייתה נתונה למאכל שבדי. עצם היכלת של בן אנוש, לבלם את תאוותו לרע קל, להתבונן ולהפיר מי ברא את המאכל שבידו ולהודות לו על כך בהכרה לפני האכילה, היתה שבבילי התגלמות של נצחון הרוח על החמר - נצחון האנושיות על הבהמיות.

אמרת לעצמי שרק מי שמוסגל לנהל את חיי בארץ זה, פאשר הרוח שולטת על החמר, זכאי בישר לתאר 'אדם'. אולם למרות הכל לא הייתי מסגל עדין לעשות את הצעד המתבקש ולכלל הפחות לנסות וללמד ולהבין את התמונה המלאה. חששתי מהמחויבות שתצטר אצלי בעקבות הבנה זו.

המשכתי בשגרת חיי, תוך שמפעם לפעם לבי נוקפני, מדוע אינני 'נאה דורש ונאה מקיים', אולם כפי הנראה שטרם הגיעה השעה...

המפנה התרחש באמצעות ספור מפתיע. היה זה כאשר ביום מן הימים הצרכתי לבקר במסגרת עבודתי בחנה חקלאית גדולה. רק ששהגעת למקום התברר לי שבעליה הוא ידיד מנער שבשנים האחרונות החל לשמר מצוות. שמחנו לפגוש זה את זה, שוחחנו בידידות, ובטרם פניתי ללכת הציע לי חברי לחזות בתופעה מעניינת ביותר.

הגבתי בשמחה, וידידי הובילני מיד אל דיר העדים ששוכן בפרקי החנה. פתח הדיר רבצו חמשה כלבים אמתניים שהפקדו לשמור על הצאן מפני גנבות חקלאיות - 'שם מכבס' לתופעה אימה שכבר הפסיקה להחריב את מקורו פרנסתם של חקלאים רבים.

הכלבים נראו מרעבים, וידידי שלף מתוך שקית שאחו בידי פסות בשר והשליכן לעבר הכלבים. צפיתי שהללו יעוטו מיד על מזונם, אך הפתעתי כשראיתי שהכלבים לא נגעו כלל במזון הטרף שהשליך לפניהם. הם קמו מרובצם ונגשו אל האכל, לישנו נטפה ריר, אולם הם לא העזו לגעת באכל.

או אז שלף ידידי מכיסו בקבוק מים קטן, ברוך בקול ובכונה רבה: "ברוך אתה... שהכל נהיה בדרך", וברגע שסיים לומר את הברכה, כבר עטו הכלבים על מזונם וכן רגע לא הותירו ממנו זכר.

המחזה המפלא הזהים אותי. אם עד כה ראיתי בני אדם דתיים שאינם אוכלים בלא ברכה, לפתע גיליתי מול ברמה ניסן משפ"א